

Omalla työllä ammattiin

**Mahdollisuudet yksilölliseen
työssäoppimispainotteiseen opintopolkuun**

Nina Eskola

Toimintasuunnitelma

19.02.2014

SISÄLLYS

1	Projektin tausta	3
1.1	Yhteydet koulutuksen järjestäjän strategiaan	3
2	Projektiverkosto.....	3
3	Projektin tavoitteet	4
3.1	Hakuohjeen painopisteet, joihin projekti liittyy:	4
3.2	Projektin pää- ja osatavoitteet	5
4	Käytännön toteutus ja keskeiset toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi	6
4.1	Projektin tarkennetut toimenpiteet ja aikataulu.....	6
4.1.1	Koordinointi	6
4.1.2	Suunnittelu	7
4.1.3	Pilotointi.....	9
4.1.4	Arviointi	10
4.1.5	Mallintaminen	11
4.1.6	Tiedotus, viestintä ja levittäminen	11
4.1.7	Raportointi	12
5	Projektin kustannukset ja rahoitus	13
6	Yhteistyökumppanit/osatoteuttajat ja heidän roolinsa ja vastuunsa projektin toteuttamisessa	14
6.1	Yhteistyökumppaneiden yhteyshenkilöt	14

1 Projektin tausta

Nykyisten tutkinnon perusteiden lähtökohtana ovat työelämän aidot toimintakokonaisuudet ja opiskelijoiden yksilöllisten polkujen tukeminen. Tutkinnon perusteet antavatkin hyvän pohjan työpaikalla tapahtuvan oppimisen kehittämiseksi osana ammatillisen koulutuksen laajempaa kehittämistä. Tutkinnon perusteiden tarjoamia mahdollisuuksia ei kuitenkaan vielä ole riittävässä laajuudessa hyödynnetty, sillä koulutuksen järjestämisen rakenteelliset ratkaisut eivät kaikilta osin tue tai mahdollista näiden toteutumista.

Nykyiset ja tulevien vuosien haasteet tutkintojärjestelmän uudistuksineen asettavat koulutuksen järjestäjälle haasteita työssäoppimisen kehittämisen osalta erityisesti koulutuksen ja opetuksen/ohjauksen järjestämisen rakenteisiin vaikuttaen, yksilöllisten opintopolkujen ja työssäoppimisten mahdollistamiseen liittyen, sekä tutkinnon perusteiden ja koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelman tarkistamisen osalta. Nykyisten tutkinnonperusteiden mahdollisuuksien laaja-alainen ja tasapuolinen käyttöönotto tukevat myös tulevan asetusmuutoksen mukaisen ajattelun toteutumista.

Laajennetun työssäoppimisen kokeiluhankkeessa kehitettiin sekä ryhmämuotoisia että opiskelijan yksilölliseen ohjaukseen perustuvia malleja sekä toimintatapoja ja työkaluja, jotka tukevat työpaikalla tapahtuvaa oppimista. Hakkeessa kehitettiin myös malli tutkintoon johtavan oppisopimuskoulutuksen toteuttamiseen. Yksilöllisten työssäoppimispainotteisten opintopolkujen toteuttaminen ja tutkintoon johtavan oppisopimuskoulutuksen hyödyntäminen eivät vielä ole laajasti vakiintuneet osaksi koulutuksen järjestäjien toimintaa vaan ovat edelleen mahdollisuus vain muutamille opiskelijoille. Tutkintoon johtavaa oppisopimusta on kehitetty ja siitä on luotu kaikille aloille yhteinen malli. Alakohtaisia erityispiirteitä ei kuitenkaan vielä ole tarkasteltu. Työssäoppimisen lisääminen, sen mahdollisuuksien monipuolinen hyödyntäminen sekä yksilöllisten opintopolkujen tukeminen, edellyttääkin työpaikalla tapahtuvan oppimisen ja ohjaamisen edelleen kehittämistä, systemaattista johtamista sekä koulutuksen järjestämisen rakenteiden ja toimintatapojen muuttamista. Työpaikalla tapahtuvan oppimisen laajentaminen ja monipuolistaminen edellyttävät ohjausosaamisen lisäksi oppimis- ja ohjausympäristöjen sekä niihin käytettävien välineiden monipuolistamista tarkoituksenmukaisella tavalla.

1.1 Yhteydet koulutuksen järjestäjän strategiaan

Koulutuksen järjestäjäkohtaisissa hankehakemuksen liitteissä kuvattiin kunkin koulutuksen järjestäjän osalta projektin yhteyden koulutuksen järjestäjän strategiaan.

2 Projektiverkosto

Verkostoprojektia koordinoi Tampereen seudun ammattiopisto. Osatoteuttajina Tampereen seudun ammattiopiston lisäksi ovat Rovaniemen koulutuskuntayhtymä, Koulutuskuntayhtymä Tavastia ja Etelä-Savon ammattiopisto. Partnereiden kesken on laadittu aiesopimus, jossa on sovittu kunkin osapuolen sitoutuminen projektiin. Projekti toimii lisäksi kiinteässä yhteistyössä työelämän kanssa.

Projektin pilottialat kattavat laajasti ammatillisen koulutuksen koulutusaloja. Pilotissa mukana ovat Tredusta sosiaali- ja terveysala, matkailu- ja ravitsemisala, joilla pilotoidaan opetuksen ja ohjauksen sen järjestämisen rakenteellista muutosta. Muilla aloilla (erityisesti tekniikan alat) kartoitetaan ns. 2+1 –mallin alakohtaisia

erityispiirteitä. Rovaniemen koulutuskuntayhtymästä pilottialoina ovat matkailu-, ravistemis- ja talousala, tanssin ja liikunnan alat, sekä sosiaali- ja terveysala; joustavien yksilöllisten opintopolkujen mahdollistaminen työelämäyhteistyössä. Ammattiopisto Tavastia uudistaa hankkeen avulla työssäoppimisen rakenteita. Pilottitutkintoina ovat verhoilu- ja sisustusalan perustutkinto, tekstiili- ja vaatetusalan perustutkinto, rakennusalan perustutkinto, kiinteistöpalvelujen perustutkinto sekä hotelli-, ravintola- ja cateringalan perustutkinto. Etelä- Savon ammattiopiston pilottialat ovat luonnonvara-ala ja rakennusala.

3 Projektin tavoitteet

3.1 Hakuohjeen painopisteet, joihin projekti liittyy:

- 1.1. Oppisopimuskoulutuksen ja oppilaitosmuotoisen koulutuksen joustavien yhdistämismahdollisuuksien kehittäminen sekä toteutusmallien jalkauttaminen
- 1.2. Työssäoppimisen yhteisten toimintamallien kehittäminen ja käyttöönotto
- 1.3. Opettajien osaamisen vahvistaminen työpaikalla tapahtuvan oppimisen ja yksilöllisten opintopolkujen edistämiseksi
- 1.4. Työpaikalla tapahtuvaa oppimista tukevat uudet oppimiskäytännöt ja ympäristöt

Hankkeen tavoitteet liittyvät rahoituksessa mainittuihin kaikkiin neljään osa-alueeseen. Koska yksilöllistä työssäoppimista ja joustavia opintopolkua on mahdotonta toteuttaa opetuksen ja ohjauksen järjestämisen tapaa uudistamatta. Hankkeessa kehitetään toimintamalleja ja -tapoja, joissa opetuksen ja ohjauksen järjestämisen rakenteita ja toimintatapoja muutetaan. Näin mahdollistetaan myös työpaikalla tapahtuvan oppimisen edistäminen yksilöllisesti ja laajasti sekä työn ja koulutuksen joustava yhdistäminen / vuorottelu.

Projektin ydinalueet, joihin liittyviä asioita kehitetään, pilotoidaan, arvioidaan ja mallinnetaan kunkin koulutuksen järjestäjän valitsemilla koulutusaloilla/tutkinnoissa, ovat:

- Koulutuksen, opetuksen ja ohjauksen järjestämisen rakenteelliset ratkaisut yksilöllisten työssäoppimispainotteisten opintopolkujen mahdollistamisessa (avustuksen painopiste 1.2)
- Joustava oppisopimuskoulutus ja tutkintoon johtavan oppisopimuskoulutuksen alakohtaiset erityispiirteet (avustuksen painopiste 1.1)
- Joustavuus, yksilöllisten opintopolkujen mahdollistaminen ja tutkinnonperustelähtöisyys opetussuunnitelmissa (avustuksen painopisteet 1.3 ja 1.4)
- Opettajuus ja ohjausosaaminen yksilöllisten työssäoppimispainotteisten opintopolkujen suunnittelussa ja ohjaamisessa (avustuksen painopisteet 1.3 ja 1.4)

Verkostossa mukana olevien koulutuksen järjestäjien osatoteutukset liittyvät edellä mainittuihin painopisteisiin ja ydinalueisiin, mutta painotukset tavoitteiden asettelussa ja toteutuksessa vaihtelevat hieman koulutuksen järjestäjittäin:

- Tampereen seudun ammattiopiston osalta projektin painopiste on opetuksen järjestämisen rakenteellisissa ratkaisuissa ja tutkintoon johtavan oppisopimuskoulutuksen alakohtaisten erityispiirteiden tarkastelussa.

- Rovaniemen koulutuskuntayhtymän osalta projektin painopiste on opetussuunnitelmien joustavuuden ja tutkinnonperustelähtöisyyden kehittämisessä yksilöllisten opintopolkujen mahdollistamisessa ja tämän näkyväksi tekemisessä koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelmatasolla (tutkintokohtainen ja tutkinnon osa –kohtainen). Keskeistä on työelämäyhteistyö, oppimisen ja yksilöllisen opintopolun ohjaus.
- Ammattiopisto Tavastian osalta projektin painopiste on opetussuunnitelmien ja opetuksen järjestämisen rakenteiden uudistaminen tukemaan opiskelijoiden yksilöllisiä opintopolkua. Hankkeen keskeisenä näkökulmana on työssäoppimispainotteisten opintopolkujen suunnittelu ja toteutus sekä uudenlaiseen opettajuuteen liittyvien oppimisympäristöjen ja välineiden hyödyntäminen.
- Etelä-Savon ammattiopiston osalta projektin painopiste on joustavan oppisopimuskoulutuksen kehittämisessä, jossa sekä Tampereen seudun ammattiopistolla että Etelä-Savon ammattiopistolla on aiempaakin kokemusta

3.2 Projektin pää- ja osatavoitteet

- Projektin kaksi pääpainopistettä ovat:
  - Opetussuunnitelmien sekä opetuksen ja ohjauksen järjestämisen rakenteiden uudistaminen tukemaan opiskelijoiden työssäoppimispainotteisia, yksilöllisiä opintopolkua pilottitutkinnoissa / tutkinnonosissa
  - Tutkintoon johtavan oppisopimuskoulutuksen edelleen kehittäminen, levittäminen ja alakohtaisten erityispiirteiden tunnistaminen
- Päätaavoitteena on lisätä ja tasapuolistaa opiskelijoiden mahdollisuuksia yksilölliseen, osaamisperustaiseen oppimiseen, jossa laadukasta, tutkinnonperusteiden ammattitaitovaatimuksia vastaavaa, työpaikalla tapahtuvaa oppimista ja oppisopimuskoulutusta hyödynnetään tarkoituksenmukaisella tavalla ja entistä laaja-alaisemmin.
  - Tavoitteena on kehittää ja pilotoida perustutkintoihin / tutkinnon osiin koulutuksen, opetuksen ja ohjauksen järjestämisen ja yksilöllisen opintopolun rakentumisen malli, joka joustavasti mahdollistaa opiskelijoiden yksilölliset opintopolut, joissa työssä opittava sisältö, työssäoppimisen laajuus/ajallinen kesto ja ajoitus/rytmitys sekä koulutuksen järjestämismuoto määräytyvät yksilöllisesti opiskelijan lähtökohdista käsin, huomioiden työpaikan tarjoamat työtehtävät sekä perustutkintojen perusteissa määritellyt ammatillisten tutkinnon osien ammattitaitovaatimukset.
  - Tavoitteena on kehittää koulutuksen järjestäjien opetussuunnitelmia siten, että ne aiempaa paremmin vastaavat aitoja työelämän tehtäviä, toimintaprosesseja / teemoja ja huomioivat tutkinnonperusteiden tarjoamat laaja-alaiset mahdollisuudet ja vaateen yksilöllisten opintopolkujen mahdollistamiseen ja osaamisperustaiseen ohjaamiseen ja oppimiseen.
    - Tavoitteena on että opetussuunnitelmatyössä ja opetuksen toteutuksen suunnittelussa painopiste siirtyy jaksoista ja kursseista osaamisteemoihin ja työprosesseihin sekä niiden oppimisen ohjaukseen ja toteuttamiseen.
    - Opiskelijoiden mahdollisuudet yksilöllisiin työssäoppimispolkuihin tasapuolistuvat, kun vaihtoehdot on monipuolisesti mallinnettu, kuvattu ja kirjattu koulutuksenjärjestäjän opetussuunnitelmiin ja muihin virallisiin asiakirjoihin.
    - Tavoitteena opetussuunnitelmatyöhön liittyen on kehittää myös opettajan työn suunnittelua ja määrittelyä, siten että se vastaa yksilöllisiin osaamisperusteisiin opintopolkuihin perustuvaa opetuksen ja ohjauksen järjestämisen tapaa

- Tavoitteena on vakiinnuttaa tutkintoon johtavan oppisopimuskoulutuksen asema yhtenä mahdollisuutena opiskella ammatillinen perustutkinto kaikilla koulutusaloilla.
  - Tavoitteena on entisestään joustavoittaa opiskelijan mahdollisuuksia siirtyä oppisopimuskoulutukseen koulutuksen eri vaiheissa.
  - Tavoitteena on mahdollistaa opiskelijoille tasavertaisempi mahdollisuus tutkintoon johtavaan oppisopimukseen.
  - Tavoitteena on kehittää tuetun oppisopimuskoulutuksen malleja yhteistyössä oppisopimustoimistojen kanssa
  - Tavoitteena on kartoittaa ja mallintaa tutkintoon johtavan oppisopimuskoulutuksen alakohtaisia erityispiirteitä
- Tavoitteena on vahvistaa opetushenkilöstön osaamista mm. yksilöllisten opintopolkujen suunnitteluun ja toteuttamiseen, osaamisperustaiseen ja tutkinnonperustelähtöiseen opettamiseen ja ohjaamiseen sekä työelämäosaamiseen ja työelämäverkostoissa toimimiseen liittyen pilottitutkinnoissa.
- Tavoitteena on pilottitutkinnoissa arvioida ja kehittää erilaisten oppimis- ja ohjausympäristöjen hyödyntämistä tarkoituksenmukaisella tavalla niin, että ne tukevat ja mahdollistavat laaja-alaisen ja laadukkaan työpaikalla tapahtuvan oppimisen ja sen ohjaamisen
- Tavoitteena on tiivistää ja kehittää työelämän kanssa tehtävää yhteistyötä ja lisätä työssäoppimisen kiinnostavuutta myös työelämän näkökulmasta ja täten saada uusia laadukkaita työssäoppimispaikkoja
  - Tavoitteena on kehittää työpaikalla tapahtuvaa oppimista siten, että perinteisten työssäoppimisjaksojen sijaan työssäoppiminen nähdään entistä laaja-alaisemmin oppimisympäristönä, joka tarjoaa mahdollisuuksia laaja-alaiseen yhteistyöhön sekä oppilaitoksen (ml. opettajien osaamisen kehittämisen) että työelämän näkökulmasta.
  - Tavoitteena on lisätä työssäoppimisen kiinnostavuutta myös työnantajan näkökulmasta rakenteellisten ratkaisujen, kehittyvän yhteistyön ja joustavien toimintamallien avulla.
  - Tavoitteena on entistä paremmin vastata työelämän tarpeisiin sekä opiskelijoiden opintojen aikana että heidän siirtyessä työntekijöiksi valmistuttuaan. Tavoitteena on tehdä tiivistä työelämäyhteistyötä pilottitutkinnoissa.
  - Tavoitteena on lisätä työelämälle tarjottavaa tukea opiskelijan ohjaamisessa ja arvioinnissa kehittämällä ratkaisuja, jotka mahdollistavat opettajan tiiviimmän yhteistyön alueen työelämän kanssa ja mahdollistavat sen, että opettaja viettää enemmän aikaa työpaikoilla ohjaten opiskelijaa.

4 Käytännön toteutus ja keskeiset toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi

4.1 Projektin tarkennetut toimenpiteet ja aikataulu

4.1.1 Koordinointi

- Hankkeen kokonaisuuden koordinointi
- Työskentelyn aloittamisen ohjaaminen
- Ohjausryhmä työskentelyn organisointi
- Tiedon kulun varmistaminen (internet -sivuston luominen, tiedon kulku eri kehittämisryhmien välillä)
- Vertaiskehittämisen edistäminen toimijoiden kesken
- Kuukausittaiset tapaamiset kehittäjätoimijoille AC:n välityksellä ja välillä livenä (käytännön kokemusten ja ideoiden jakoa). Tämä olisi kehittäjätoimijoiden vertaiskehittäfoorumi.

- Tapaamiset organisaation johdolle koordinaattorin toimesta (Aiheita esim. mitä rakenteille on tehty, miten voidaan tehdä, toimintamallin levittäminen ja jalkauttaminen)
- Toimintamallien ja käytänteiden mallintamisprosessista vastaaminen
- Toimintamallien levittämissuunnitelman tekeminen ja toteuttamisen varmistaminen
- Paikalliset tapaamiset esim. 3 krt/ lukukausi: Kehittäjätoimijat ja organisaation johto.
- Mentoroinnin käynnistäminen sekä verkoston sisällä että verkoston maantieteellisillä alueilla.
- Muut yleiset koordinaattorin tehtävät.
- Raportoinnit, maksatukset, kokonaistalouden seuranta, kumppaneiden ohjeellistaminen

4.1.2 Suunnittelu

Kevät 2014

- **Projektiryhmien muodostaminen ja toimijoiden rekrytointi.** Kunkin koulutuksen järjestäjän projektiryhmä muodostetaan siten, että mukana on myös organisaatiojohdon edustaja. Projektin toteuttajina toimivat koordinoitihankkeen osa-aikaisen projektipäällikön ja sihteerin lisäksi, kunkin koulutuksen järjestäjän nimeämä vastuuhenkilö/projektipäällikkö, pilottiryhmien opettajia ja mahdollisesti tukipalvelujen edustajia (esim. opinto-ohjaajia)
- **Tarkennettujen toteutus- ja taloussuunnitelmien laatiminen** (Verkoston yhteinen ja koulutuksen järjestäjäkohtaiset suunnitelmat). Suunnitelmassa tarkennetaan mm.
  - Pilottialat, -tutkinnot / tutkinnonosat
  - Pilottien aikataulu ja toteuttajat
  - Tiedottamissuunnitelma
  - Levittämissuunnitelma
  - Yhteistyöfoorumit työelämäedustajien kanssa
  - Palautteenkeruumuodot
  - Budjetointi
  - Projektisopimusten laatiminen
- **Kolmikantaisen ohjausryhmän nimeäminen**
- **Pilotoitavan mallin toteutuksen suunnittelu ja aikataulutus pilottialoilla**
  - Suunnitellaan tutkintojen työprosessi-/ teemälähtöinen toteutustapa ja työnjako, joka mahdollistaa yksilölliset opintopolut (yksilöllinen työssäoppiminen, joustava oppisopimuskoulutus, työn ja koulutuksen vuorottelu) taloudelliset reunaehdot huomioiden.
  - Suunnitellaan, miten työssäoppimisen toteutustapoja voidaan monipuolistaa ja tehdään toiminnallisia muutoksia, jotka mahdollistavat näiden käyttöönoton
  - Pilottialoilla kartoitetaan koulutuksen järjestämisen rakenteelliset ja toiminnalliset mahdollisuudet ja esteet yksilöllisten opintopolkujen toteuttamisen ja työpaikalla tapahtuvan oppimisen laaja-alaiseen hyödyntämiseen pilotoitavan uuden mallin ja tutkintoon johtavan oppisopimuskoulutuksen näkökulmasta. Tehdään suunnitelma koulutuksen järjestämisen rakenteellisista muutoksista ja niiden toteuttamisesta pilottialoilla
- **Pilottialojen opettajien koulutustarpeiden kartoittaminen.**
  - Koulutustarpeiden kartoituksessa huomioidaan: mm. yksilöllisten opintopolkujen suunnitteluun ja toteuttamiseen, osaamisperustaiseen ja tutkinnonperustelähtöiseen opettamiseen ja ohjaamiseen sekä työelämäosaamiseen ja työelämäverkostoissa toimimiseen liittyvä osaaminen.
  - Koulutusta suunnitellessa pyritään siten, että pääasiassa hyödynnetään oman oppilaitoksen ja verkoston sisäistä osaamista ja että opettajien osaamisen kehittäminen toteutetaan vertaiskehittämisen keinoin mm. mentorointia, tutorointia ja vertaiskeskusteluja hyödyntäen.
- **Pilottialojen pilottitutkinnon / -tutkinnonosien opetussuunnitelmien kehittäminen** käynnistyy itsearvioinnilla, jossa huomioidaan opetussuunnitelmien tutkinnonperustelähtöisyys,

työelämälähtöisyys, mahdollisuudet yksilöllisiin opintopolkuihin, mahdollisuudet tutkintoon johtavan oppisopimuskoulutuksen toteutumiseen ja osaamisperustaisuuden toteutuminen. Itsearviointiin pohjalta käydään vertaiskeskustelu, jossa kirkastetaan opetussuunnitelmien muutos- / kehittämistarpeet.

- Opetussuunnitelmia kehitetään yhdessä työelämän kanssa siten, että opetussuunnitelmat pohjautuvat aitoihin työelämän toimintaprosesseihin, ilmiöihin ja teemoihin ja että niissä on kuvattu vaihtoehtoisia tapoja (ml. työelämäpainoitteinen, joka voi olla myös oppisopimus) tutkinnon suorittamiseen.
  - Pilottialojen olemassa olevat HOPS käytänteet ja osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen käytänteet kartoitetaan pilottialoilla osana opetussuunnitelman itsearviointia.
  - Osana opetussuunnitelmatyötä tehdään toimintasuunnitelma opiskelijoiden opintopolkujen lähtötilanteen kartoittamiseksi ja testataan sen toimivuus (osaaminen, oppimistyyli, työelämävalmiudet, tarpeet, toiveet, elämäntaitaidot)
  - Lisäksi tehdään toimintasuunnitelma opiskelijoiden yksilöllisen oppimisen arvioinnin jatkuvan seurannan ja dokumentoinnin toteuttamiselle, tiedon kulun varmistamiselle sekä osaamisen arvioinnin joustavalle, opiskelijakohtaiselle toteuttamiselle.
  - Suunnitellaan jaettu opettajuus ja ohjaajuus työprosessien / -teemojen mukaan pilotoitavissa tutkinnoissa / tutkinnoissa niin, että työelämäyhteistyö on selkeästi vastuutettu osaksi opettajan / opettajien tehtävän kuvaa
  - Aloitetaan eOhjausvälineiden kartoitus ja ohjausvälineiden käyttöönoton suunnittelu ja testaus sekä osallistuvien opettajien perehdytys niiden käyttöön pilotoitavilla koulutusaloilla
  - Järjestetään tiedotusta/koulutusta asiasta oppilaitoksen henkilöstölle
  - Verkostossa tehdään yhteistyötä opetussuunnitelmien teemottamisessa ja päivittämisessä
  - Opetussuunnitelmatyössä huomioidaan e-oppimisen menetelmät ja ohjauksen eri ulottuvuudet
- **Kartoitetaan ja arvioidaan oppisopimuskoulutuksen ja tutkintoon johtavan koulutuksen yhteistyön nykytila pilottitutkinnoissa. Suunnitellaan, miten koulutuksen järjestämistä ja rakenteita tulee kehittää, jotta oppisopimusta voidaan toteuttaa tuetusti ja joustavasti.**
    - Kehitetään ja pilotoidaan malleja siitä, miten oppisopimuskoulutusta voidaan joustavasti sisällyttää osaksi opiskelijan opintopolkua opintojen eri vaiheissa, ei ainoastaan sen lopussa (tutkinnon osa oppisopimuksena)
    - Kehitetään mallia tuetun oppisopimuskoulutuksen toteuttamisesta osana ammatillista peruskoulutusta.
    - Suunnitellaan, miten opiskelijan ohjaus toteutetaan opiskelijan toteuttaessa joustavaa oppisopimuskoulutusta.
    - Suunnitellaan tuettuun oppisopimuskoulutukseen tarvittavan tuen organisoiminen sekä varmistetaan, että riittävä osaaminen joustavan oppisopimuskoulutuksen toteuttamiseksi on olemassa pilotoitavilla aloilla.
    - Kartoitetaan ja kootaan tutkintoon johtavan oppisopimuskoulutuksen alakohtaiset erityispiirteet työelämänedustajia, opettajia ja opiskelijoita haastatteleamalla.
  - Pilottien ja projektin muun kehittämistyön näkökulmasta työ painottuu osatoteutuksittain seuraavasti:
    - Tredu, rakenteellisten ratkaisujen ja tutkintoon johtavan oppisopimuksen alakohtaisten erityispiirteiden näkökulma
    - Rovaniemen koulutuskuntayhtymä, koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelman mahdollisuudet –näkökulma (tutkinnot ja tutkinnon osat)
    - Ammattiopisto Tavastia, rakenteellisten ratkaisujen, joustavien opintopolkujen ja opettajien ohjaamisosaamisen näkökulma.
    - Etelä-Savon ammattiopisto, joustavan oppisopimuskoulutuksen näkökulma

4.1.3 Pilotointi

Syksy 2014 ja kevät 2015

- Koulutuksen järjestäjien pilotit projektiin valituissa tutkinnoissa / tutkinnonosissa käynnistyvät elokuussa koulujen alkamisen yhteydessä ja jatkuvat kesäkuun 2015 alkuun. Piloteissa huomioidaan myös joustavan oppisopimuskoulutuksen mahdollisuudet.
  - Pilotoitavissa tutkinnoissa / tutkinnonosissa koulutuksen järjestäminen toteutetaan työprosessilähtöisesti ja teemoittain niin, että opiskelijan oppiminen voi tapahtua yksilöllisesti ja joustavasti oppilaitoksessa tai työpaikoilla. Opiskelun ja ohjaamisen ympäristöinä hyödynnetään oppilaitoksen ja työpaikkojen tilojen lisäksi verkko-oppimisympäristöjä ja sosiaalista mediaa.
  - Toteutetaan joustavaa oppisopimuskoulutusta. Kehitetään toimintamalleja tarvittavan tuen saamiseksi oppisopimuskoulutuksen aikana sekä nivelvaiheissa. Lisäksi luodaan perehdytysaineisto, jonka avulla joustavan oppisopimuskoulutuksen toteuttamiseen tarvittavaa tietoa voidaan jakaa ja joka tukee joustavan oppisopimuskoulutuksen toteuttamista. Tässä huomioidaan työelämän näkökulma, koulutuksen järjestäjän näkökulma sekä opiskelijan näkökulma
  - Piloteissa hyödynnetään yhteisopettajuuden mahdollisuuksia
  - Opiskelijat perehdytetään uudenlaiseen opintopolun rakentumisen tapaan. Heidän näkemyksensä ja valmiutensa kartoitetaan ja pilottiryhmien opetuksen ja ohjauksen toteutussuunnitelma täsmennetään opiskelijoiden tarpeita vastaavaksi
  - Pilottien käynnistämiseen liittyy kaikissa malleissa opiskelijan aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen sekä yksilöllisen opintopolun suunnittelu. Suunnitelmat yksilöllisten opintopolkujen toteuttamisesta dokumentoidaan opiskelijatietohallintojärjestelmiin.
  - Piloteissa opetus, ohjaus sekä oppimisen ja osaamisen arviointi suunnitellaan siten, että kehitetyt ratkaisut tukevat osaamisperustaista ajattelua
  - Työelämän kanssa käydään jatkuvaa keskustelua pilottien toteuttamiseen liittyen tutkintoaloilla
  - Opetussuunnitelmatyötä tehdään pilottien rinnalla
    - Käydään vertaiskeskustelu itsearviointien pohjalta koulutuksen järjestäjien opetussuunnitelmista (yhteinen osa sekä tutkintokohtaiset osat). Opetussuunnitelmatyössä huomioidaan opetussuunnitelmien tutkinnonperustelähtöisyys, työelämälähtöisyys, mahdollisuudet yksilöllisiin opintopolkuihin, osaamisperustaisuuden toteutuminen, opintojen valitseminen muista tutkinnoista, opiskelun ja työn vuorottelu, mahdollisuus joustavaan oppisopimuskoulutukseen. Opetussuunnitelmatyössä mahdollistetaan myös se, että työpaikalla tapahtuvan opiskelun laajuus, rytmi ja koulutuksen järjestämismuoto (oppisopimus / oppilaitosmuotoinen) määräytyvät työpaikan ja opiskelijalle tutkinnon perusteiden pohjalta määritellyn tarpeen mukaisesti.
    - Opetussuunnitelmaa arvioidaan suhteessa hankkeessa pilotoitaviin toimintamalleihin sekä opetuksen järjestämisen ja yksilöllisten opintopolkujen muodostumisen malleihin. Opetussuunnitelmia muokataan tarpeen mukaan
    - Tutkinnon perusteiden pohjalta laaditaan yksilöllisen oppimisen arvioinnin mahdollistava työkalu yhteistyössä muiden verkostojen toimijoiden kanssa
    - Työstetään työprosessi -/ ilmiölähtöiset opetuksen toteuttamissuunnitelmat osaksi opetussuunnitelmaa
  - Opettajien osaamisen vahvistamista vertaiskehittämisen keinoin (mentorointi, tutorointi ja vertaiskeskustelu) ja koulutuksen avulla toteutetaan pilottien rinnalla. Opettajien osaamisen kehittämisessä korostuvat:
    - Vertaisoppimisen ja yhteisopettajuuden arkeen saattaminen

- Tiimikohtainen osaamisen hyödyntäminen opetustoiminnassa ja työelämäyhteistyössä
- Opettajien valmentaminen ja tukeminen teema- / työprosessilähtöisessä tutkinnonperusteiden mukaisen opetuksen suunnittelussa ja toteutuksessa, opiskelijoiden yksilöllisten polkujen suunnittelussa, toteuttamisessa ja ohjaamisessa, siten että niissä hyödynnetään laaja-alaisesti ja tarkoituksen mukaisesti työpaikalla tapahtuvan oppimisen mahdollisuuksia
- Opettajien valmentaminen tieto- ja viestintätekniikan laaja-alaiseen hyödyntämiseen osana työpaikalla tapahtuvan oppimisen suunnittelua ja ohjausta
- Opettajien työelämäosaamisen kehittäminen ja vahvistaminen nivomalla laaja-alainen työelämäyhteistyö (työssäoppimisen ohjaaminen, työpaikkaohjaajien kouluttaminen, muu työelämässä ja yrityksissä toimiminen) osaksi opettajien osaamisen kehittämistä ja työprosessilähtöistä opettamista ja ohjaamista
- Pilotoinnissa työ painottuu osatoteutuksittain seuraavasti:
  - Tredu, rakenteellisten ratkaisujen ja tutkintoon johtavan oppisopimuksen alakohtaisten erityispiirteiden näkökulma
  - Rovaniemen koulutuskuntayhtymä, koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelma (tutkinnot ja tutkinnon osat) yksilöllisten opintopolkujen mahdollistajana; ratkaisuehdotusten ja toimintatapojen löytäminen
  - AmmattiopistoTavastia, rakenteellisten ratkaisujen, joustavien opintopolkujen ja opettajien ohjaamisosaamisen näkökulma.
  - Etelä-Savon ammattiopisto, joustavan oppisopimuskoulutuksen näkökulma

4.1.4 Arviointi

Syksy 2014 ja kevät 2015

- Palautteenkeruu ja arviointisuunnitelma laaditaan tarkennetun toimintasuunnitelman yhteydessä
- Pilottien ohessa tarkastellaan ja systemaattisesti arvioidaan ja kerätään palautetta rakenteellisten ja toiminnallisten ratkaisujen vaikutusta mm. opiskelijan oppimiseen, hänen saamaansa ohjaukseen (sekä oppilaitoksessa että työpaikoilla) sekä tiedon kulun varmistamiseen liittyen
- Pilottien toteuttamisen ohella ja niiden jälkeen kerätään systemaattista palautetta (sekä määrällistä että laadullista) yritysten työntekijä ja työnantaja- edustajilta. Työelämän edustajilta kerättävän kirjallisen palautteen lisäksi järjestetään keskustelutilaisuuksia.

Syksy 2015

- Projektin alkuvaiheessa toteutetut itsearviointit ja vertaiskeskustelut käydään uudelleen. Tässä arvioidaan pilotoitujen ratkaisujen vaikutusta mm:
  - koulutuksen järjestämisen rakenteellisiin ja toiminnallisiin mahdollisuuksiin ja esteisiin yksilöllisten opintopolkujen toteuttamisen ja työpaikalla tapahtuvan oppimisen laaja-alaiseen hyödyntämisen näkökulmasta.
  - opettajien työnresursointiin ja työnkuvien muuttumiseen
  - opetussuunnitelmien tutkinnonperustelähtöisyyteen, työelämälähtöisyyteen, mahdollisuuksiin yksilöllisiin opintopolkuihin ja osaamisperustaisuuden toteutumiseen
  - opettajien osaamiseen
    - vertaisoppimiseen, yhteisopettajuuteen,
    - teema- / työprosessilähtöisessä tutkinnonperusteiden mukaisen opetuksen suunnitteluun ja toteutukseen, opiskelijoiden yksilöllisten polkujen suunnitteluun, toteuttamiseen ja ohjaamiseen, siten että niissä hyödynnetään laaja-alaisesti työpaikalla tapahtuvan oppimisen mahdollisuuksia

- tieto- ja viestintätekniiikan laaja-alainen hyödyntämiseen osana työpaikalla tapahtuvan oppimisen suunnittelua ja ohjausta
  - työelämäosaamiseen (työssäoppimisen ohjaaminen, työpaikkaohjaajien kouluttaminen, muu työelämässä ja yrityksissä toimiminen)
    - joustavan oppisopimuskoulutuksen mahdollisuuksien laaja-alaiseen hyödyntämiseen
- lisäksi arvioidaan pilotoitujen mallien levittämisen- ja juurruttamiskelpoisuus ja kehittämistarpeet.
- arvioinnissa hyödynnetään mm. systemaattista palautteenkeruuta, itsearviointia ja vertaiskeskusteluja

4.1.5 Mallintaminen

- Koordinointi (tavanomaisen koordinoinnin lisäksi:)
  - Mallinnustyön ohjaaminen/tukeminen
- Mallinnetaan pilotoidut toimintamallit ja laaditaan tarvittavat toimintaohjeet. Mallinuksissa ja ohjeissa huomioidaan mm.
  - opetuksen ja ohjauksen järjestäminen
  - työnjako ja tehtäväkuvat
  - opetuksen ja ohjauksen välineet ja ympäristöt
  - jaetun työprosessilähtöisen opettajuuden toteuttaminen ja yhteisopettajuuden ratkaisut
  - pilottien mukaisen opetuksen toteuttaminen ja vaihtoehtoiset opintopolut. Kuvataan, miten ne näkyvät opetussuunnitelmissa sekä yhteinen osa että tutkintokohtainen osa
  - joustavan oppisopimuksen toteuttaminen
  - tarvittavan tuen ja ohjauksen toteuttaminen
- Kehitettyjen mallien, toimintapojen, käytänteiden ja työkalujen mallintamisessa työ painottuu osatoteutuksittain seuraavasti:
  - Tredu, rakenteellisten ratkaisujen ja tutkintoon johtavan oppisopimuksen alakohtaisten erityispiirteiden näkökulma
  - Rovaniemen koulutuskuntayhtymä, koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelma (tutkinnot ja tutkinnon osat) yksilöllisten opintopolkujen mahdollistajana; ratkaisuehdotusten ja toimintatapojen löytäminen
  - Ammattiopisto Tavastia, Rakenteellisten ratkaisujen, joustavien opintopolkujen ja opettajien ohjaamisosaamisen näkökulma.
  - Etelä-Savon ammattiopisto, joustavan oppisopimuskoulutuksen näkökulma

4.1.6 Tiedotus, viestintä ja levittäminen

- Tarkennettu tiedotus-, viestintä- ja levittämissuunnitelma laaditaan rahoituspäätöksen tultua ja toimintasuunnitelmien tarkentuessa. Suunnitelmassa huomioidaan
  - Oppilaitosten sisäinen tiedottaminen, viestintä ja levittäminen
  - Viestintä ja tiedottaminen työelämälle
  - Verkoston sisäinen tiedottaminen, viestintä ja levittäminen
  - Verkoston ulkopuolisille koulutuksen järjestäjille tiedottaminen ja levittäminen.
  - Muille sidosryhmille tiedottaminen.
- Valtakunnallisesti kattava verkosto sekä verkoston keskinäinen vertaiskehittäminen ja mentorointi tukevat osaamisen ja syntyvien toimintamallien siirtymistä oppilaitosten välillä. Hankkeessa koordinoidaan ja ohjataan suunnitelmallisesti toimintamallien, rakenteellisten uudistusten ja toimintatapojen kuvausta ja mallintamista, jotta myös hankkeen ulkopuoliset tahot voivat hyödyntää syntyviä toimintatapoja.
- Hankkeelle luodaan avoimet wiki tms. -sivustot, jonka kautta kuka tahansa toiminnasta kiinnostunut voi seurata hankkeen edistymistä. Syntyvää materiaalia pyritään julkaisemaan myös muissa avoimissa ympäristöissä (esim. slideshare)

- Oman organisaation sisällä johdon osallistuminen hankkeeseen sekä sitoutuminen muutosten läpi viemiseen varmistavat hankkeen toiminnan vakiinnuttamisen pilotointi aloilla sekä syntyvän osaamisen siirtämisen osaksi koko organisaation toimintaa
- Tiedottamisen, viestinnän ja levittämisen kanavina hyödynnetään oppilaitosten www-sivuilla, sosiaalisen median kanavilla, erilaisissa kokouksissa, tiedotteilla ja esitteillä. Tiedottamisen ja levittämisen kanavina toimivat lisäksi seminaarit, workshopit, alustukset, esitelmät, artikkelit, sekä erilaiset raportit ja toimintakertomukset.
- Projektissa syntynyttä tietoa levitetään lisäksi mentoroinnin avulla sekä verkoston sisällä että sen ulkopuolelle. Projektin aikana kartoitetaan hankkeessa syntyneistä toimintatavoista ja malleista kiinnostuneet tahot ja sovitaan mentoroinnista. Mahdollistetaan tutustumiskäynnit toimintaan tutustumiseksi kullakin alueella sekä kullakin pilottialalla.
- Hankkeen tuloksia arvioidaan koko hankkeen ajan vertaiskehittämisen keinoin, mikä osaltaan edistää tulesten levittämistä verkoston sisällä.
- Projektin toimijat osallistuvat valtakunnallisiin seminaareihin ja yhteistyössä muiden verkostohankkeiden kanssa.
- Projektin toimesta järjestetään työkokouksia, joihin kutsutaan myös muiden verkostojen toimijoita.
- Syntyneet toimintamallit tarjotaan julkaistavaksi <https://hyvatkaytannot.oph.fi/> -sivustolla

4.1.7 Raportointi

Hankkeesta raportoidaan rahoittajan ohjeiden ja rahoittajan ilmoittaman aikataulun mukaisesti.

Koordinaattori kokoaa raportit verkoston partnerioppilaitosten piloteistaan tuottaman raportoinnin pohjalta.

Lisäksi hankkeesta raportoidaan verkoston koulutuksen järjestäjien omien raportointiohjeiden mukaisesti.

5 Projektin kustannukset ja rahoitus

Kokonaiskustannukset, yhteensä	500 000€
Avustus	500 000€
Omarahoitusosuus	0 € Muut rahoitusosuudet
Rahoitus yhteensä	500 000€

Avustus jakautuu verkoston koulutuksenjärjestäjien kesken seuraavasti.

	Tredu	Tavastia	RKK	Esedu	Yhteensä
Henkilöstökustannukset					
Yhteishankkeen koordinointi	40722		0	0	40722
Hankesuunnittelu	40000	51000	60000	50000	201000
Neuvonta ja ohjaus	39287	35000	29000	35000	138287
Arviointi	5000	5000	7000	5000	22000
Raportointi	3000	2000	1800	3000	9800
Tiedotus, viestintä ja markkinointi	5000	5000	3200	5000	18200
Muut työt, sihteeri	10122	4000	2600	4000	20722
Henkilöstökustannukset yhteensä	143131	102000	103600	102000	450731
Muut kustannukset					
Kokous- ja koulutusmenot	4100	800	0	1200	6100
Matkustuskulut	6000	2400	4000	3600	16000
Palvelujen ostot	3500	4000	0	2400	9900
Laitehankinnat	6000		2400	0	8400
Materiaalimenot	1000	400	0	500	1900
Vuokrat	0		0	0	0
Muut kustannukset, mitkä	6269	400		300	6969
Muut kustannukset yhteensä	26869	8000	6400	8000	49269
Hankkeen kokonaiskustannukset	170000	110000	110000	110000	500000

6 Yhteistyökumppanit/osatoteuttajat ja heidän roolinsa ja vastuunsa projektin toteuttamisessa

Yhteistyökumppaneiden roolit, vastuut ja velvollisuudet sovitaan alustavasti aiesopimuksessa ja tarkennetaan rahoituspäätöksen tultua laadittavassa yhteistyösopimuksessa

6.1 Yhteistyökumppaneiden yhteyshenkilöt

Etelä-Savon ammattiopisto/Etelä-Savon koulutus Oy

Kristiina Häkkänen

Kehittämispäällikkö

044-7115638

kristiina.hakkanen@esedu.fi

ja

Ilpo Kuronen

Hankekoordinaattori

044 7115 607

ilpo.kuronen@esedu.fi

Rovaniemen koulutuskuntayhtymä

Riitta Karusaari

Toimipistejohtaja

020 798 4418

riitta.karusaari@redu.fi

Ammattiopisto Tavastia

Minna Leminen

koulutuspäällikkö

050 5001377

minna.leminen@kktavastia.fi

Työelämäkumppanit:

- Kartoitetaan hankkeen alettua keväällä 2014 tarpeiden mukaisesti kullakin pilottialalla.
- Hankeelle muodostetaan kolmikantainen ohjausryhmä.